ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

ჰპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11 28.

№ 17 1883—1898 15 სექტემბერი

გაზეთის ფასი:

„მწყემსი“		„მწყემსი“ რუსული გამოცემით	
12 თვეით . . .	3 მან.	12 თვეით . . .	5 მან.
6 — . . .	2 —	6 — . . .	3 —

ფულისა და წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: Въ Кутаисъ. въ редакцію „Мцкемси“ и „Пастырь“.

ყველა სტატიები და კორრესპოდენციები, რომელნიც იქმნებიან დასაბეჭდავათ გამოგზავნილნი, ვრცლად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელ-მოწერილნი.

სტატია, რომელიც არ დაიბეჭდება, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაუბრუნდე

სტატიები მიიღებიან რუსულს ენაზე დაწერილნიც დ თარგმნით დაიბეჭდებიან.

საეკლესიო კრება უწმიდეს სინოდთან არსებული უმთავრესი სამასწავლებლო რჩევისა 7 აგვისტოს ამა წლისა.

(დასასრული).

მკითხველთან ბოლოში უნდა მოვითხოვოთ, რომ ამ საეკლესიო კრების მეხუთე სხდომის შესახებ ძლიერ ცოტა იყო ნათქვამი. ამისათვის ამ შესანიშნავი კრების მეხუთე სხდომას უკან უბრუნდებით. მეხუთე სხდომაზე სხვა მრავალ და ფრიად საჭირო კითხვათა შორის წამოყენებულ იყო კითხვა სამრევლო სკოლების შესანახავ წყაროების გამონახვის შესახებ. ეს კითხვა შემუშავებული იყო იმ განყოფილებისაგან, რომელსაც თავმჯდომარეობდა უმთავრესი სამოსწავლებლო რჩევის თავმჯდომარის ამხანაგი დეკანოზი მამა მ. ხიტროვი, რომლის გრძელი მოხსენება ამ კითხვის შესახებ მეტად შესანიშნავი იყო. ამისათვის საჭიროდ ვრაცხთ დეკ. მ. ხიტროვის მოხსენება შემოკლებით მაინც მოვიყვანოთ აქვე:

„მართლ-მადიდებელი ეკლესიის აზრით არსებითად არავითარი განკერძოებულება არ არის და

თბილისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არ უნდა არსებობდეს მწყემსთა და სამწყსოს შორის, როგორც მაგალითად ეს აკლია კათოლიკე ეკლესიას. სამწყსო და მწყემსები წარმოადგენენ ერთ განუშორებელ რამეს—წმიდა ქრისტეს ეკლესიას. ამისთანა ცხოველი კავშირის დროს ან კი როგორ შეიძლება სამღვდელოების და ხალხის ინტერესების დაშორება.

საეკკლესიო სკოლას მარტო იმიტომ კი არ უნდა ერქვას საეკკლესიო. რომ იგი იზრდება და სულდგმულობს ეკლესიის მფარველობის ქვეშ, რომ მას წმიდა ეკლესია ჰკვებს და მწყემსები ხელმძღვანელობას უწევენ. დედა სულიერად კი არ ზრდის მარტო თავის ბავშებს, არამედ ხორციელადაც ჰკვებს მათ. ეკლესიის და საეკკლესიო სკოლის კავშირი უნდა იყოს განუშორებელი, ერთიანი, ორგანიული. მრავალი საზოგადოება, ქველ-მომქმედნი და სხვ. ღირსეულ დახმარებას უწევენ საეკკლესიო სკოლას, მაგრამ თვით თავისი დანიშნულების დედა აზრით იგი უნდა მოელოდეს წინასწარ ყოვლისა თავის მშობლიურ დახმარებას, თავისი დედის—ეკლესიის დახმარებას.

მოციქულები წარმართ ქვეყანაში ჰქადაგებდნენ და მეტადრე მოწიფულებს მიმართავდნენ ხოლმე. ჩვენ ქრისტიან მართლ-მადიდებელ ხალხში ვცხოვრებთ და ნუ თუ ეკლესიამ უნდა აუგოროს გული უუძლიერეს ღონისძიებას თავის შვილების აღზრდას? განა შეიძლება ეკლესიამ საეკკლესიო სკოლაზე ხელი აიღოს, თუ კი ეკკლესიის დანიშნულება თავის შვილების მართლაც და ღვთის სასუფევლისათვის აღზრდა არის? რას არ იზამს დედა თავისი ბავშისათვის, განა შეუდრკება იგი რაიმე მსხვერპლის გაღებას? სხვანაირად რომ ვიფიქროთ ჩვენი ეკლესიის შესახებ, ეს ხომ პირდაპირი ღვთის გმობა იქნებოდა...

მართლ-მადიდებელი ხალხი – ჭეშმარიტად შეყვარებული შვილია წმიდა ეკლესიის. წმიდა ტაძრები ძველის-ძველიდანვე შენდებოდა და მშვენდებოდა მართლ-მადიდებელი ხალხის დაუღალავი შეწირულებით. ყველასათვის ცნობილია თუ რანაირად ღარიბია ზოგიერთი სოფელი და მაინც თავისი მცირეოდენი საშუალებით იწყებს ტაძრის აგებას და მართლაც რამოდენიმე წლის შემდეგ შვენიერს ტაძარს ამთავრებს. ხალხის სიყვარულით აღშენებული ტაძრები მისისავე შემონაწირით არსებობენ და უფრო და უფრო შვენდებიან, ესევე შეადგენს ტაძრის შემოსავალს. განა სამართლიანობა არ მოითხოვს, რომ ამ შემოწირულებათა ნაწილი მოხმარდეს მართლ-მადიდებელი ხალხის ქრისტეს ნათელით განათლებას?

რაც ითქვა ტაძრების შესახებ, ისივე შეგვიძლია ვთქვათ მონასტრების შესახებაც. მონასტრებიც იმავე საშუალებიდან ირჩენდენ თავს, როგორც ტაძრები. მონასტრებში იკრიბებიან მლოცველები ყველა კუთხიდან და მოაქვსთ შეწირულება. შეიძლება რომელიმე მრევლმა რამდენიმე ხანი იმუშავა, რომ შესაწირი ფული მოეგროვებია და ასე შრომით მოპოებული უკანასკნელი კაპეიკი მიაქვს მონასტერში და სწირავს ღმერთს. უწინდელ დროს მონასტრებიდან იფინებოდა სწავლა-განათლება ხალხში. ყოველ მონასტერთან იყო სკოლა, სადაც სწავლობდენ ახლო მახლო ადგილების მკვიდრთა შვილები და ამიტომაც ხალხი დიდ პატივსა ცემდა მონასტრებს და მათში მოღვაწე ძმათა. და ნუ თუ ურიგო იქნება, რომ მონასტრებმა თავისი შემოსავლიდან ორიოდე კაპეიკი საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების შესანახავად გამოიღონ?

ძლიერ სასიამოვნოდ გვირჩება, რომ ჩვენი თეთროსანი სამღვდელოება, როგორც ეს დაამოწმეს ამ საგანგებო კრებაზე დამსწრე პირებმა, მუყიათად ეკიდება საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების საქმეს. იმედია, რომ ასეთსავე მუყიათობას გამოიჩენენ ამ საქმეში ჩვენი შაოსანი სამღვდელოება. ეს სამღვდელოება დღესაც თავიანთ წარმომადგენელთ ყოვლად სამღვდელოების ხელმძღვანელობით მოღვაწეობს ხალხში სწავლა-განათლების გასავრცელებლად.

როგორც ზემოთაც ვსთქვით, ჩვენი ეკკლესიები და მონასტრები დღესაც ეწევიან საეკკლესიო-სკოლას. მაგრამ, როგორც ვიცით, ეს შემწეობა ყველგან ერთ-გვარად და რიგიანად არ არის წარმოებული. არ არის ერთობა და მასთან, სამწუხაროდ, ყველას ერთნაირად არ აქვს შეგნებული ამ საქმის საჭიროება. დღეს საჭიროა, ყველამ შეიგნოს ამ საქმის საჭიროება და რაც შეუძლია დაეხმაროს მას. მართალია, ზოგიერთები ამბობენ, რომ ჩვენ ეკკლესიებს ამას გარდაც ბევრი სხვა-და-სხვა გადასახადები აწევსო. ეს თითქმის, მართალიც არის. მაგრამ არიან ისეთი ეკკლესიები და მონასტრები, რომელთათვის საძნელო არ იქნება რამდენიმე მანათის შეწირვა სასარგებლოდ სამრევლო სკოლებისა. ამ საგანგებო კრების წევრთა უნდა დაადგინონ, რომ მდიდარ

ეკლესიებს და მონასტრებს დაედვას ახალი გადასახადი სასარგებლოდ საეკლესიო-სამრევლო სკოლებისა და მასთან ერთად ხელუხლებლად დარჩეს ის შეწირულებანი, რომელიც დღემდის იკრიბებოდა ყოველს ეპარქიაში ადგილობრივი სკ. საეპიროებისათვის. (ზემოადნიშნული შემოსავალი პირ.-პირ მოხმარდეს საეკლესიო სკოლების მასწავლებელთა ნიეთიერად გაუჭიანობესობის საქმეს"...

ერთი ორი მღვდელ-მთავარი, რომელნიც კრების მსჯელობაში ბრძანდებოდენ და მონაწილეობას იღებდენ ბაასობაში, წინააღმდეგნი გახდენ ამ მოხსენებისა და ამტკიცებდენ, რომ მონასტრები ღარიბნი არიან და შეძლება არ აქვსთ ფულის გარადახდისაო, (მაგრამ ხმის უმეტესობით გარდასწყვიტა კრებამ, რომ მდიდარი მონასტრების და ეკლესიის შემოსავლისაგან ას მანეთზე ორი მანეთი საეკლესიო სკოლის, სასარგებლოდ იქნეს გადადებული.

ამ კითხვის გადაწყვეტამ გამოიწვია მეორე კითხვა, თუ სად უნდა წარდგენილიყო შეკრებილი ფულები. ხსენებული ფულები უწმ. სინოდს წარედგინოს თუ ადგილობრივ სამსწავლებლო რჩევებს მიენდოს ეპარქიაშივე მოსახმარებლად. ამ კითხვამაც კარგა ხანგრძლივი ბაასობა გამოიწვია კრებაზე, მაგრამ ბოლოს ხმის უმეტესობით დაადგინა კრებამ, რომ ხსენებული ფულებნი წარდგინდეს სინოდში და სინოდმა გაუნაწილოს საეპიროების შეხედვისამებრ საძრველო სკოლებს.

13 აგვისტოს თითქმის კრების განსახილველი ყველა კითხვები გათავდა და თავმჯდომარემ გამოაცხადა, რომ კრება დაიხურება და პარაკლისის გარდახდის შემდეგ ყველანი თავისუფალნი იქნებიანო. შემდეგ თავმჯდომარე მიიქცა სიტყვით კრებისადმი და მადლობა გამოუცხადა კრების ყველა წევრთ იმ შრომისა და გულითადი თანაგრძნობისათვის, რომელიც თვითეულმა მათგანმა გამოიჩინა კრებაზე. შემდეგ თავმჯდომარისა გრძნობით სავსე სიტყვა წარმოსთქვა ბ-ნმა უწ. სინოდის ობერ-პროკურორის ამხანაგმა ვ. კ. საბლერმა: «მე მომანდო ბ-ნმა უწ. სინოდის ობერ-პროკურორმა კონსტანტინე პობედონოსცევის ძე პობედონოსცევმა, ბრძანა მან, რამოდენნაგზ ოცა ყვის გადმოცემა, რომელსაც დიდის სიამოვნებით ვასრულებ. ბ. კონსტანტინე პ. პობედონოსცევს ძალეერ სამწუხაროდ დაუჩნა, რომ კრების ყველა სხდომებს ვერ დაესწრო, რადგან საპირო იყო მათი წაბრძანება მოსკოვში ღვთივ განსვენებული იმპერატორის ალექსანდრე მეორის ძეგლის გახსნის დღესასწაულობაზე დასასწრებლად და პირადათ ვერ გარდმოგცათ მადლობა იმ შრომისათვის, რომელიც თვითეულმა წევრმა მიიღო ამ საგანგებო კრებაზე, სრული დარწმუნებულია იგი, რომ ეს საგანგებო კრება არ დარჩება უნაყოფოდ და თავისი შედეგით დიდ სარგებლობას მოუტანს იმ საქმეს, რომლისათვისაც იყო მოწვეული და სხვ... აი, ბატონებო, ბრძანა საბლერმა, ეს კრება არის შეენიერი დამამტკიცებელი საბუთი ყველა იმ პირთათვის, რომელნიც განაცხადენენ, რომ სამრევლო სკოლების და ხალხის განათლების საქმეს განაგებენ ორიოდე პირნი ჩუმად და სხვათა შეუტყობლადო. თქვენ ყველანი დარწმუნებული იყავით და ეხლა, რასაკვირველია, ნამდვილად შეიტყვეთ, რომ ხალხის განათლების საქმე ისეთი დიდი საქმეა, რომ ჩვენ ყოველ მხრიდან და ყველას ვიწვევთ და მათთან ერთად ვსჯით და რაც საუმჯობესოა, ვადგენთ საყოველთაოდ. ის ერთგული და ერთ-სული მეცადინება, რომელიც თქვენ აქ კრებაზე გამიჩინეთ, იმედია ბოლოს სასიკეთოდ გათავდება და თქვენ ყოველ მხარეში გაავრცელებთ სამსახურს ერთ-გულობით და ერთ-სულობით», ამ სიტყვებს გარდა ბატონმა ვ. კ. საბლერმა ბევრი ილაპარაკა ჩვეულებრივად. მისმა სიტყვამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ყველა მსმენელებზე. სამადლობელ პარაკლისის გარდახდის შემდეგ წევრები გამოეთხოვენ თავსმჯდომარეს, ბ. ვ. კ. საბლერს.

14 აგვისტოს დილის 10 საათზე ყველა წევრები შეიკრიბენ ბ. ობერ-პროკურორის საკრებულო ზალაში კრების ჟურნალებზე ხელის მოსაწერად დ-ზოგიერთ დაშთენილ კითხვებზე მოსალაპარაკებლად, თერთმეტ საათზე კრებაში შემობრძანდა სახალხო განათლების მინისტრის ამხანაგი, რომელიც სიტყვით მიიქცა კრებისადმი. ამ სიტყვაშიც ბ. საერო განათლების მინისტრმა დაუმტკიცა კრებას, რომ სახალხო განათლების სამინისტრო სრულებით წინააღმდეგი არ არის სამრევლო სკოლებისა, არამედ დიდათ სასიამოვნოდ მიიჩნია სამრევლო სკოლების გამოვლებაო და სამინისტრო ყოველივე ღონეს იხმარს, რომ სამრევლო სკოლებს დაეხმაროს და ხელი შეუწყოსო. სამგიერო სიტყვა მოახსენა მინისტრის ამხანაგს უმთავრესმა სამრევლო სკოლების მეთვალყურემ ბ. ვ. ი. შემიკინმა და როგორც მან ისე მთელმა კრებამ მადლობა შესწირეს ბ. სახალხო განათლების მინისტრის ამხანაგს... ბოლოს მინისტრის ამხანაგი სათითეულოდ გამოეთხოვა ყველა კრების წევრებს. ბატონი შემიკინი თითოეულად აცნობებდა კრების ყველა წევრებს მინისტრის ამხანაგს. როდესაც ამ სტრიქონების დამწერთან მოვიდა მინისტრის ამხანაგი, შემიკინმა მოახსენა: ეს გახლავს დეკ. დავით ღამბაშიძე, რედაქტორი ჟურნალის „პასტერისაᲘ საქართველოს საქმიანობისადან ამ ჩვენ დაშორებული რუსეთის განაპირა ქვეყნიდან. მინისტრის ამხანაგი თავაზიანათ მოგვესალმა და გვითხრა: სწორეთ სასიამოვნოა ამ სიშორე ადგილიდან მოსული კაცის ნახვა ამ კრებაზეო. ჩვენ მინისტრის ამხანაგს პასუხათ მოვახსენეთ შემდეგი სიტყვა: თქვენო მაღალ აღმატებულებავ, თქვენი აი ამ საათში ნათქვამი სიტყვები ყველა ჩვენ მოძმეთათვის ფრიად სასიამოვნოა, მაგრამ კერძოთ ჩემთვის, როგორც რუსეთის ერთი დაშორებული და განაპირა ქვეყნელისათვის უმეტესად სასიხარულო და გამამხნევებელია. ჩვენ როგორც ძლიერ დაშორებული ამ ადგილიდან ბევრ გაპირვებას ვითმენთ და ბევრად მოკლებულნი ვართ ყველა მას, რაიცა ასე საადვილოა ამ ადგილზე დაბინავებულ ხალხთათვის. ბევრი ფიქრობს, რომ განაპირა ადგილების ხალხმა უნდა მოიცადოსო, რადგან არ შეიძლება მათაც მაშინვე მიენიჭოს ყოველივე ის, რაც შუა გულ ქვეყნის მკვიდრთა ხალხსო. ეს აზრი, ჩვენის ფიქრით, ძლიერ შემცდარი არის. ძლიერ მოტყუებულია ის კაცი, რომელიც ფიქრობს, რომ სხეულის გულ-გვამს მოუაროს და მიეფეროს და ხელებზე და ფეხებზე კი არ იზრუნოს. როგორც ფეხები და ხელები საჭირონი არიან კაცის სხეულის ცხოვრებისათვის, ისეთივე საჭირონი არიან მთელი სახელმწიფოსათვის განაპირა ქვეყნები. ამისათვის ჩვენ სრული დარწმუნებული ვართ, რომ თქვენგან ნაბრძანები სიტყვები ჩვენ განაპირა ქვეყნებშიაც მოვლენ სისრულეში. განაპირა ქვეყნებისათვის სულ ცოტა არის საჭირო, რომ საქმე შეფერხდეს და მშვენიერი განკარგულება სისრულეში არ მოვიდეს იმისთანა კაცის ხელში მაინც, რომლის გულში ნიადაგი მოუპოვებია სარწმუნოების გულ-გრილობას და საქმის ბრუნდე შეხედულებას. ამისთვის უმეტესი ყურადღება უნდა იყოს მიქცეული განაპირა ქვეყნებზე და არა ნაკლები...

– მინისტრის ამხანაგმა პასუხად ბრძანა: სამინისტრო თანასწორად იზრუნებს ყველა კუთხეებზე. ამით გათავდა 14 აგვისტოს კრება და ჟურნალზე ხელის მოწერის შემდეგ ყველანი წავიდ-წამოვიდნენ.

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

პეტერბურული, 14 აგვ.

ეროვნული

სოფლის სახალხო სკოლების მასწავლებელთა აღმზრდელობითი მნიშვნელობა.

დასასრული *

სოფლის სკოლების მასწავლებელთ დიდი აღმზრდელობითი გავლენა აქვსთ თავიანთ მოსწავლეებზე. ამას ისიც უნდა დავსძინოთ, რომ ყმაწვილის კეთილად აღზრდა შეუძლია მხოლოდ იმ მასწავლებელს, რომელიც თვით არის შესაფერად აღზრდილი. ეს უკანასკნელი დასკვნა იმაზეა დაფუძნებული, რომ ყმაწვილებზე ცხოველი მაგალითები უფრო მოქმედებენ ვინემ სიტყვიერი დარიგებანი, ამიტომ სოფლის სკოლის ყოველი მასწავლებელი ვალდებულია ამ გარემოებას ჯეროვანი ყურადღება მიაქციოს. მხოლოდ იმ მასწავლებელს შეუძლია აღმზრდელობითი ზედგავლენა იქონიოს მოწაფეზე, რომელიც თავისი მოქმედებით აძლევს მოწაფეს კეთილი ცხოვრების მაგალითს, სიტყვით და საქმით ემორჩილება იგი კანონს და სინამდვილით ასრულებს თავის მოვალეობას, რომელიც სიტყვით, საქმით და თავისი სხეულის ყოველი მიხრა-მოხრით თანაუგრძნობს მოსწავლეთ და სწავლის საქმეს. ბავშვები ძლიერ კარგათ ატყობენ, ამბობს ნეტარი ავგუსტინი, კეთილს და პატიოსან მასწავლებლებს, აგრეთვე მალე იცნობენ ბოროტ და უწესო მასწავლებელთ და პირველთ უპირატესობას აძლევენ უკანასკნელების წინაშე». მოსწავლეთ უყვართ და პატივს ცემენ კეთილს და პატიოსან მასწავლებელთ, ცდილობენ მიბაძონ მათ კეთილ ცხოვრებას. ასეთი მასწავლებლების კეთილი ცხოვრება ნერგავს ნორჩ ყმაწვილების გულსა და გონებაში სიყვარულს კეთილისა და სიმართლისადმი. აი ასე დიდი მნიშვნელობა აქვს ყმაწვილების აღზრდის საქმეში მასწავლებლის კეთილ მაგალითებს. თვით სიტყვა ღვთისა ამბობს: «ეკრძალენით, ნუ უკვე ვინმე შეურაცხჰყოთ ერთი მცირეთა ამათგანი; გეტყვი თქვენ, რამეთუ ანგელოსნი მათნი ცათა შინა მარადის ხედვენ პირსა მამისა ჩემისასა, რომელ არს ცათა შინა. და რომელმან დააბრკოლოს ერთი მცირეთა ამათგანი ჩემდა მომართ მორწმუნეთა, უმჯობეს არს მისა დამოიკიდოს წისქვილი ვირით საფქველი ქედსა და დაინთქას იგი ფსკერსა ზღვისასა» (მუხ. 6) რომ მასწავლებელმა უფრო ღრმად და მტკიცედ აღბეჭდოს თავის სულსა და გონებაში მაცხოვრის ზემოთ მოყვანილი სიტყვების ჭეშმარიტება, მან ხშირად უნდა წარმოიდგინოს გონებაში კაცის დიდი ღირსება და დანიშნულება, განსაკუთრებით ყმაწვილისა, რომელიც წარმოგვიდგენს ცოცხალ მაგალითს უმანკოებისას, რომელიც ყმაწვილმა ნათლის ღებაში მიიღო,—და მუდამ უნდა ახსოვდეს ღვთაებრივი მაცხოვრის მაგალითი, რომელიც დიდის სიყვარულობით იღებდა თავისთან ბავშებს და იტყოდა ხოლმე: «და რომელმან შეიწყნაროს ერთი ყრმა ესე ვითარი სახელითა ჩემითა, მე შემიწყნაროს“ [მათ. 18, 5). ყმაწვილები წარმოგვიდგენენ მომავალ თაობას. ამიტომ ვინც ცდილობს ახალ მოზარდე თაობის კეთილად აღზრდას და განათლებას, ის სარგებლობას უწევს არა მარტო ყმაწვილებს და მათ მახლობელ ნათესავებს, არამედ დიდ სამსახურს უწევს მომავალ დგმას: თესლი, რომელსაც მასწავლებელი დასთეს კეთილ მიწაზე, აღიზრდება, და ზეციური მამა, რომელიც ხედავს ფარულად, დაასაჩუქრებს კეთილ მთესველს საშინელი განკითხვის დღეს.

აი რას ამბობს ერთი მწერალი: „რა არის ქრისტიანე აღმზრდელი? კაცი, რომელსაც იესო ქრისტემ ჩააბარა რამდენიმე ყმაწვილი, რომელნიც თვით მაცხოვარმა გამოისყიდა თავისი სისხლით, რომელნიც, ყმაწვილები, წარმოგვიდგენენ სული წმიდის სავანეს რომელთაც მაცხოვარი უცქერის ისე, როგორც თავის ძმებს, და მემკვიდრეებს. რა მიზნისთვის ჩააბარა მაცხოვარმა ყმაწვილები აღმზრდელს? ნუ თუ იმისათვის, რომ მათგან გამოვიდნენ ლექსთა მწერალნი, მჭევრ-მეტყველნი და ბრძენნი. სრულებითაც არა. იესო ქრისტემ ჩააბარა ისინი აღმზრდელს იმისათვის, რომ მან დაიფაროს მათში ის უმანკოება, რომელიც ყმაწვილებმა მოიპოვეს ნათლის ღებაში, და მათგან აღზარდოს ჭეშმარიტი ქრისტიანენი. ეს არის უპირველესი და უსაჭიროესი საქმე; ამ მხრით დიდი ყურადღება უნდა ჰქონდეს მიქცეული აღზრდის საქმეს. რომ მასწავლებელმა კარგად უხელმძღვანელონ თავიანთ მოწაფეებს, იგინი უნდა იყვნენ აღჭურვილნი ცოდნით, კეთილ-გონიერებით, მოთმინებით, და მტკიცე ხასიათით. დიდად სანუგეშო უნდა იყოს მასწავლებლისათვის ის შინაგანი რწმენა,

*) იხილე „მწყემსი“ № 15—16, 1898 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომ იესო ქრისტე თვით მოანიჭებს კაცს ყველა ამ მადლთა, თუ იგი მუდამ ევედრება მაცხოვარს. მასწავლებელი ხშირად უნდა ევედრებოდეს მაცხოვარს შემდეგი სიტყვებით: შენ, უფალო, ხარ ჩემი მოთმინება და სიმტკიცე! შენ ხარ ჩემი ნათელი და ჩემი მასწავლებელი! შენ დამიმორჩილე და ჩამაბარე მე ეს ბავშნი! ნუ დამაგდებ მე ნურაოდეს. მომადლე მე როგორც სახელმძღვანელოდ სხვათა, აგრეთვე ჩემი საკუთარი ცხოვნებისათვის, სული სიბრძნისა და გონიერებისა, სული რჩევისა და ძალთა, სული მეცნიერებისა და კეთილ ცხოვრებისა, და განსაკუთრებით სული მაცხოვარებითი ღვთის კრძალულებისა! თუ მასწავლებელმა მიიღო ეს მადლი, მაშინ ეს შინაგანი მასწავლებელი მუდამ ასწავლის და უჩვენებს მას, თუ რა უნდა გააკეთოს და როგორ. დამამტკიცებელი საბუთი იმისა, რომ აღმზრდელმა მიიღო ღვთისაგან ხსენებული მადლი, არის ის, როცა მასწავლებელში სუფევს სურვილი, რომ მან იმოქმედოს საკეთილ-დღეოდ მოსწავლეთა; თუ მასწავლებლის გონება მუდამ იმაზე ფიქრობს, რომ მოსწავლენი დაიფაროს ყოველივე ბოროტისაგან; თუ ის ხშირად ფიქრობს იმაზე, თუ რამოდენად ძვირფასია მადლი წმ. ნათლის ღებისა, და რა ძნელია ამ მადლის ხელ-მეორედ მიღება, თუ კაცმა ერთხელ დაკარგა იგი? ამიტომ მასწავლებელი ვალდებულია დაუღალავად იზრუნოს, რომ ბოროტმა სულმა არ მოსტაცოს მისდამი ქრისტეს მიერ ჩაბარებულ მოწაფეებს ეს ჭეშმარიტი საუნჯე—უმანკოება. კეთილმა მასწავლებელმა თავის თავზე უნდა მიიღოს სიტყვები, რომელიც ოდესმე რქვა უფალმა მოსეს; ღვთისგან აღრჩეული ხალხის წინამძღვარს: „ვითარ ვსცე მე ხორცი ყოველსა ამას ერსა, რამეთუ ტირიან ჩემდამო და მეტყვიან: მომეც ჩვენ ხორცი და ვსჭამოთ“ [რიცხვთა 11, 12). კეთილი მასწავლებელი ისე უნდა ზრუნავდეს თავის მოწაფეებზე, როგორც წმ. მოციქული პავლე ზრუნავდა ერთ დროს გალატელთა ზედა, ვიდრემდის მათში არ გაავრცელა ქრისტეს სარწმუნოება. არ შემიძლია აქვე არ მოუთხრა, ამბობს იგივე მწერალი, მასწავლებელთ ისიც, თუ როგორ უნდა იქცეოდნენ იგინი:—რომ მათდამი ჩაბარებული ყმაწვილები კეთილად აღზარდონ და დაიფარონ. ამის პირველი საშუალება ისაა, რომ მასწავლებელი მუდამ ჟამს დაუღალავად ზრუნავდეს თავის მოწაფეებზე. მასწავლებელნი არიან იარაღნი და შუამავალნი, რომელთაც ღმერთი ხმარობს ყმაწვილების საკეთილ-დღეოდ; ამიტომ მასწავლებელნი უნდა იქმნენ აღვსილნი ღვთის მადლით; მასწავლებლებმა უნდა გადმოიყვანონ მოწაფეებზე კურთხევა ღვთისა. მეორე საშუალება იმაში მდგომარეობს, რომ მასწავლებელნი უნდა ზრუნავდენ მხოლოდ ქრისტეს სახელისათვის, და არა ქვეყნიური სარგებლობისა და შეძენისათვის. მაცხოვარი თვით აღასრულებდა იმ ქველის საქმეთა, რომელთაც ასწავლიდა. ქრისტეს თავმდაბლობა და მორჩილება საოცარი რამ იყო. მან თავისი სიცოცხლე დასდო თავის ცხოვართათვის. მასწავლებელთ მუდამ თვალის წინ უნდა ექნესთ მაცხოვრის ეს მაგალითი. ამ სახით მასწავლებელნი უნდა ზრუნავდენ თავიანთ მოსწავლეებზე ისე, როგორც თავიანთ საკუთარ შვილებზე. მასწავლებელნი უნდა ცდილობდნენ, რომ მოსწავლეთ უფრო უყვარდეთ ისინი, ვინემ ეშინოდესთ. მესამედ საჭიროა, რომ მასწავლებელნი ყოველ კარგს მათ ცხოვრებასა და მოქმედებაში აწერდენ ქრისტეს და არა თავის თავს.

საეკკლესიო-სამრევლო სკოლების მასწავლებლებმა შეიგნეს იდეალი ქრისტიანული აღზრდისა და ამ იდეალის მიხედვით, იგინი თავდადებით ზრუნავენ, რომ ხალხში გაავრცელონ სწავლა-განათლება, აღამაღლონ სარწმუნოება დ̃ ზნეობა დ̃ ეს მათი მოღვაწეობა ყველასათვის თვალ-საჩინოა.

აქვე უნდა ავღნიშნოთ ის სასიხარულო მოვლენაც, რომ, ამ უკანასკნელ დროს, საერო ჟურნალ-გაზეთებმა და სახალხო სკოლების წარმომადგენელთაც ყურადღება მიაქციეს და ჯეროვანად ზრუნავენ, რომ საერო სკოლებში შესაფერად დაყენებულ იქნეს სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი აღზრდის საქმე. ამას წინეთ პეტერბურგის გუბერნიის დასაწყისი სკოლების მასწავლებელთ პედაგოგიური რჩევა ჰქონდათ. ამ რჩევაზე ბევრი სხვა-და-სხვა საყურადღებო კითხვები იქნა წამოყენებული და გადაწყვეტილი. ამავე კრებაზე ჯეროვანი ყურადღება მიაქციეს სოფლის სკოლებში ზნეობითი აღზრდის საქმეს. ამ კრების დადგენილობის თანახმად სხვაგანაც ჯეროვანი ყურადღება მიაქციეს ზნეობით აღზრდას სასოფლო სკოლებში. როგორც მშობლები ისე მასწავლებელნი ბავშების სწავლების დროს უმთავრესად უნდა ცდილობდენ, რომ ყმაწვილები იქნენ სასარგებლო წევრნი ქვეყნიური საზოგადოებისა და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲭᲔᲛᲐᲠᲘᲢᲐᲓ ქეთილ-ᲛᲝᲠᲬᲣᲤᲔᲑᲘ ᲥᲠᲘᲡᲢᲘᲐᲜᲔᲑᲘ,—ᲛᲣᲓᲐᲛ ᲛᲢᲙᲘᲪᲔᲑᲘ ᲡᲬᲐᲛᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲧᲣᲒᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲔᲒᲔᲑᲘᲗ ᲐᲮᲚᲐᲡᲔᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲛᲘᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡᲒᲐᲜ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲡᲮᲕᲐᲜᲘᲡ, ᲠᲝᲛᲚᲔᲗᲘᲡᲐᲒᲘ ᲙᲘ ᲠᲝᲛᲘᲡ ᲓᲐᲛᲝᲧᲘᲠᲔᲑᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲐᲥᲕᲡᲗ ᲑᲐᲒᲨᲔᲑᲘᲗ, ᲣᲜᲓᲐ ᲪᲓᲔᲚᲘᲚᲝᲑᲔᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛ ᲧᲐᲕᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲥᲠᲘᲡᲢᲘᲐᲜᲣᲚᲘ ᲙᲔᲗᲘᲚ-ᲛᲝᲠᲬᲣᲤᲔᲑᲘᲡ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪᲘ ᲣᲪᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲓ ᲣᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲡ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐᲐ ᲙᲐᲪᲘᲡ ᲭᲔᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ ᲑᲔᲓᲜᲘᲔᲠᲘᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲐᲬᲛᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲘᲡᲔ ᲘᲛ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡ ᲡᲘᲪᲘᲪᲮᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ.

ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲠᲔᲡᲠᲘᲞᲢᲘ.

ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘᲜᲝᲛᲓᲔᲚᲘ ᲝᲠᲘᲗ-ᲞᲠᲝᲙᲣᲠᲝᲠᲘ, ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡᲗᲐ ᲓᲐ ᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲗᲐ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲗᲘᲡ ᲬᲔᲠᲘᲡ, ᲡᲢᲐᲢᲡ-ᲡᲔᲙᲠᲔᲢᲐᲠᲘ, ᲡᲠᲣᲚᲘᲐᲜᲘ ᲓᲔᲪᲘᲡᲢᲔᲚᲘᲡᲗᲐᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲙᲝᲜᲡᲢᲐᲜᲢᲘᲜᲔ ᲞᲔᲢᲠᲘᲡ ᲫᲔ ᲞᲝᲛᲝᲫᲦᲝᲜᲝᲡᲘᲡᲐᲡ.

ᲙᲝᲜᲡᲢᲐᲜᲢᲘᲜᲔ ᲞᲔᲢᲠᲘᲡ ᲫᲔ! ᲓᲦᲔᲒᲐᲜᲓᲔᲚᲘᲡ ᲓᲦᲔ, ᲠᲝᲓᲘᲡᲐᲪ ᲛᲗᲔᲚᲘ ᲔᲠᲘ ᲓᲦᲔᲘᲡᲡᲬᲐᲣᲚᲝᲑᲡ ᲦᲕᲗᲘᲡ ᲒᲐᲜᲡᲕᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲩᲔᲛᲘᲡ ᲞᲐᲞᲐᲜᲘ ᲘᲛᲬᲘᲠᲐᲢᲠᲘ ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲘᲡ ᲜᲘᲙᲝᲚᲝᲩᲘᲡ ᲫᲘᲡ ᲫᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐᲓᲒᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲗᲐᲜ ᲔᲠᲗᲐᲓ ᲛᲗᲔᲚᲘ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲩᲔᲛᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲚᲘᲡᲬᲐᲚᲔᲚᲘᲐ ᲣᲪᲘᲠᲕᲚᲘᲐ ᲛᲐᲓᲚᲔᲑᲘᲡ ᲒᲠᲫᲝᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲠᲘᲗ ᲗᲐᲕᲓᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲫᲘᲠᲕᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲑᲐᲗᲐ ᲖᲔᲓᲐ, ᲛᲘᲡᲘ ᲜᲐᲧᲝᲤᲘᲔᲠᲘ ᲨᲠᲝᲛᲘᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲫᲘᲠᲘᲤᲡᲣᲚᲘ ᲡᲐᲛᲨᲝᲛᲓᲔᲚᲝᲗᲘᲡ. ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲔᲤᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲦᲬᲣᲚᲘ ᲬᲐᲠᲛᲐᲢᲔᲑᲐᲗᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲓᲠᲝᲜᲘ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲣᲮᲜᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲐᲪᲐᲠᲔᲑᲘᲗ. ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲘᲦᲬᲔᲕᲘᲗ ᲛᲐᲦᲚᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲓᲠᲝᲜᲘ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲛᲨᲝᲛᲓᲔᲚᲝᲗᲘᲡ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐᲜᲘ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘᲗᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪ ᲐᲦᲡᲐᲕᲡᲐ ᲛᲘᲡ ᲒᲐᲜᲒᲠᲔᲜᲘᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲡᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲬᲐᲠᲣᲗᲣᲚᲔᲚᲘᲡ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲔᲤᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲛᲨᲝᲛᲓᲔᲚᲝᲗᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲗᲐᲕᲓᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲫᲘᲠᲕᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲑᲐᲗᲐ ᲖᲔᲓᲐ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘᲗᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪ ᲐᲦᲡᲐᲕᲡᲐ ᲛᲘᲡ ᲒᲐᲜᲒᲠᲔᲜᲘᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲡᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲬᲐᲠᲣᲗᲣᲚᲔᲚᲘᲡ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲔᲤᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲛᲨᲝᲛᲓᲔᲚᲝᲗᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲗᲐᲕᲓᲐᲓᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲫᲘᲠᲕᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲑᲐᲗᲐ ᲖᲔᲓᲐ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲠᲣᲡᲔᲗᲘᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘᲗᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲪ ᲐᲦᲡᲐᲕᲡᲐ ᲛᲘᲡ ᲒᲐᲜᲒᲠᲔᲜᲘᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲡᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲬᲐᲠᲣᲗᲣᲚᲔᲚᲘᲡ ᲨᲠᲝᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲡᲘ ᲛᲔᲤᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲘ ᲓᲠᲝᲜᲘ ᲩᲣᲜᲘᲡ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲣᲮᲜᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲡᲐᲐᲪᲐᲠᲔᲑᲘᲗ.

ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲣᲛᲐᲮᲚᲝᲑᲔᲚᲘᲗ ᲗᲐᲜᲐᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲜᲘᲪ ᲒᲐᲜᲚᲘᲡᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲒᲐᲜᲐᲒᲔᲑᲓᲔᲜᲔᲑᲘᲡ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲘᲡ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲗ, ᲗᲥᲕᲔᲜᲘᲡ ᲨᲔᲛᲬᲘᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ ᲒᲘᲒᲘᲠᲘᲐᲜ ᲛᲘᲗ ᲛᲘᲠᲘ ᲗᲥᲕᲔᲜᲓᲐᲛᲘ ᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲐᲡᲣᲮᲘ ᲐᲒᲔᲑᲘᲡ. ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲡᲐᲡᲘᲐᲛᲘᲗᲝᲛᲜᲝ ᲩᲘᲛᲘᲗᲘ ᲒᲠᲬᲔᲜᲘᲡ ᲗᲕᲘᲡᲔᲜᲘ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲐᲮᲚᲐᲡᲔᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲧᲣᲒᲐᲠᲔᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛ ᲧᲐᲕᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲥᲠᲘᲡᲢᲘᲐᲜᲣᲚᲘ ᲙᲔᲗᲘᲚ-ᲛᲝᲠᲬᲣᲤᲔᲑᲘᲡ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲣᲪᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲓ ᲣᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲡ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐᲐ ᲙᲐᲪᲘᲡ ᲭᲔᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ ᲑᲔᲓᲜᲘᲔᲠᲘᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲐᲬᲛᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲘᲡᲔ ᲘᲛ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡ ᲡᲘᲪᲘᲪᲮᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ.

ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲙᲣᲠᲡᲘᲡ ᲓᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲝ ᲠᲯᲣᲚᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲖᲔᲓᲘ-ᲨᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲔᲜᲐᲢᲘᲡ ᲓᲐᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲙᲣᲠᲡᲘᲡ ᲓᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲝ ᲠᲯᲣᲚᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲖᲔᲓᲘ-ᲨᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ ᲒᲘᲒᲘᲠᲘᲐᲜ ᲛᲘᲗ ᲛᲘᲠᲘᲗ ᲗᲥᲕᲔᲜᲓᲐᲛᲘ ᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲐᲡᲣᲮᲘ ᲐᲒᲔᲑᲘᲡ. ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲡᲐᲡᲘᲐᲛᲘᲗᲝᲛᲜᲝ ᲩᲘᲛᲘᲗᲘ ᲒᲠᲬᲔᲜᲘᲡ ᲗᲕᲘᲡᲔᲜᲘ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲐᲮᲚᲐᲡᲔᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲛᲝᲛᲮᲔᲒᲔᲑᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲧᲣᲒᲐᲠᲔᲑᲘᲗ, ᲠᲝᲛ ᲧᲐᲕᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲘᲗ ᲥᲠᲘᲡᲢᲘᲐᲜᲣᲚᲘ ᲙᲔᲗᲘᲚ-ᲛᲝᲠᲬᲣᲤᲔᲑᲘᲡ ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲣᲪᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲓ ᲣᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲡ ᲞᲘᲠᲝᲑᲐᲐ ᲙᲐᲪᲘᲡ ᲭᲔᲛᲐᲠᲘᲢᲘᲡ ᲑᲔᲓᲜᲘᲔᲠᲘᲑᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲠᲝᲒᲝᲠᲪ ᲐᲬᲛᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐᲨᲘ, ᲘᲡᲔ ᲘᲛ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲪ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡ ᲡᲘᲪᲘᲪᲮᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ.

ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲙᲣᲠᲡᲘᲡ ᲓᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲝ ᲠᲯᲣᲚᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲖᲔᲓᲘ-ᲨᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ 1880 ᲬᲚᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲠᲐ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲘᲜᲝᲓᲘᲡ ᲝᲠᲘᲗ-ᲞᲠᲝᲙᲣᲠᲝᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲮᲝᲗᲐᲜ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲐᲠᲑᲔᲚᲔᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲐᲠᲑᲔᲚᲔᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲛᲘᲡ ᲗᲥᲕᲔᲜᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲚᲘᲡ ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲐᲠᲐ ᲔᲠᲗ ᲒᲖᲘᲡ ᲦᲠᲘᲩᲘᲡ ᲨᲔᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ ᲓᲐᲛᲝᲬᲛᲣᲚᲘ ᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘ ᲞᲐᲡᲣᲮᲘᲡ ᲐᲒᲔᲑᲓᲔᲑᲐ. ᲐᲛᲘᲢᲛᲐ ᲡᲐᲡᲘᲐᲛᲘᲗᲝᲛᲜᲝ ᲩᲘᲛᲘᲗᲘ ᲒᲠᲬᲔᲜᲘᲡ ᲗᲕᲘᲡᲔᲜᲘ ᲨᲔᲕᲘᲦᲔᲗ ᲗᲥᲕᲔᲜᲘᲡ ᲜᲐᲮᲘᲜᲐᲠ ᲡᲐᲣᲙᲣᲜᲔᲑᲘᲡ ᲣᲮᲜᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲐᲡᲐᲠᲔᲑᲖᲔ.

ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲙᲣᲠᲡᲘᲡ ᲓᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲝ ᲠᲯᲣᲚᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲖᲔᲓᲘ-ᲨᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲔᲜᲐᲢᲘᲡ ᲓᲐᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲙᲣᲠᲡᲘᲡ ᲓᲐᲛᲗᲐᲕᲠᲔᲑᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲜᲘᲡᲢᲠᲝ ᲠᲯᲣᲚᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲪᲜᲘᲔᲠᲝ ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲔᲚᲘᲡ, ᲗᲥᲕᲔᲜ ᲖᲔᲓᲘ-ᲨᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲡᲮᲕᲐ-ᲓᲐ-ᲡᲮᲕᲐ ᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ 1882 ᲬᲚᲘᲡ ᲐᲮᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲗ ᲠᲐ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲡᲘᲜᲝᲓᲘᲡ ᲝᲠᲘᲗ-ᲞᲠᲝᲙᲣᲠᲝᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲐᲮᲐᲠᲑᲔᲚᲔᲠᲘᲡ ᲛᲝᲒᲕᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲛᲘᲡ ᲗᲥᲕᲔᲜᲗᲕᲘᲡ ᲐᲮᲚᲘᲡ ᲗᲐᲜᲐᲛᲔᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲐᲠᲐ ᲔᲠᲗ ᲒᲖᲘᲡ ᲦᲠᲘᲩᲘᲡ ᲨᲔᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲗᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜ ᲓᲐᲛᲝᲬᲛᲣᲚᲘ ᲠᲬᲛᲣᲜᲔᲑᲣᲚᲘᲡ. ᲓᲐᲣᲪᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜᲐᲛᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ. ᲓᲐᲣᲪᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲜᲐᲛᲓᲒᲝᲕᲔᲚᲗᲐᲒᲐᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲠᲐᲛᲔᲚᲘᲪ ᲞᲘᲠᲐᲜᲘ ᲓᲐᲛᲝᲬᲛᲣᲚᲘᲡ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რულ ხელოვნებას, მოგიწვიათ თქვენ, რათა მონაწილეობა მიგეღოთ სამსაჯულო კანონების ჩემდა სწავლებაში და ამით მომცა შეძლება ჯერ კიდევ ჟამთა ჩემი სიჭაბუკისა ღირსეულად დამეფასებია თქვენი ვრცელი ცოდნა სჯულთა მეცნიერებაში, მხურვალე სიყვარული თქვენი სამშობლოისადმი და თქვენდამი გუნებრივი გულ-წრფელობა. მე არ დავივიწყებ აგრეთვე თქვენს მონაწილეობას 1891 წელში ჩემი თავმჯდომარეობით განსაკუთრებულ დაარსებულ კამიტეტში შესაწევნელად გაჭირვებულთა იმ ადგილებისა, სადაც მოუსავლობა იყო და თქვენს თავდადებულ შემწეობას ამ პირველ, ჩემდამო რწმუნებულ განსვენებულის ხელმწიფის მიერ, მძიმე სახელმწიფო საქმეში.

შემდეგ ჩემი ტახტზე ასვლისა, მე ჭეშმარიტი სიამოვნებით პირად დავრწმუნდი, თუ რამდენად დიდია ღვაწლი, რომელსაც თქვენ უწევთ ჩემ მიერ ულრმესად, სადიდებელს მართლ მადიდებელ ეკკლესიას და აგრეთვე თქვენს დაუძინებელ ზრუნვას, რათა ზნეობრიკად და გონებითად აღამაღლოთ სამღვდელოება, განაკარგოთ მისი ეკონომიური მდგომარეობა და განაძლიეროთ მისი სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი ზედ-გავლენა სამწყსოზე და თქვენი ზრუნვა გამრავლებისათვის სკოლებისა და გასაძლიერებლად ეკკლესიური განათლებისა ხალხში.

ამასთან ერთად არ შემიძლია არ მოვიხსენო, რომ თქვენ, როგორც ერთი რუსული ენის საუკეთესო თანამედროვე მცოდნეთაგანი, თავისუფალ დროს ახმართ სამეცნიერო ლიტერატურის შრომას და დიდი სახელი მოიპოვეთ თქვენი ვრცელი შრომით რუსეთის სამოქალაქო უფლებათა შემუშავებით.

ესოდენად საუცხოვო, ჭეშმარიტად თვალ-საჩინო მოღვაწეობა თქვენი სასარგებლოდ ეკკლესიისა და სამშობლოისა მაიძულებს მე დღეს აქ, თვით რუსეთის გულში, მოსკოვის წმიდა ნაშთა შორის კვალად მოვიქცე თქვენდამი გულითადის მადლობის სიტყვებითა, რომლის ნივთიერ ნიშნად იქნეს თქვენთვის ამასთან წარმოვზავნილი წმ. მოციქულის ანდრია პირველ წოდებულის ორდენი.

ვისურვებ რა გულ-წრფელად, რათა ღვთის განგებულებამ შემაძლებიოს კიდევ მრავალ წელს ვსარგებლობდე თქვენის მრავალ გამოცდილებით აღჭურვილი შემწეობით, დავშთები თქვენდამი მარადის უცვლელად კეთილ განწყობილი.

ნამდვილზე მისი იმპერატორებითი უდიდებულესობის ხელით აწერია: «და გულითად მადლობელი

ნიკოლოზი».

ეხლანდელი დროის ბეჭდური სიტყვის უმნიშვნელობა.

ყოველ დაწინაურებულ საზოგადოებაში ბეჭდვით სიტყვას დიდი მნიშვნელობა მიუძღვის არამც თუ შეგნებული, არამედ შეუგნებელი მისი ნაწილისათვისაც-კი, რადგანაც იგი არის თავი და თავი გამომმეტყველი მისი სულიერი და გონებრივი ცხოვრების; ამით ეტყობა საზოგადოებას სიფხიზლე ანუ მძინარობა, ამაში გამოიხატება ხოლმე მისი რიგიანობისადმი მისწრაფება და ურიგობის კიცხვა და დევნა. საზოგადოებაც, რასაკვირველია, მიჰყვება მწერლობის ხმას და ამით ირკვევს საკუთარ თავის აზრს ყოველი საყურადღებო მოვლენის შესახებ. პატივსაცემია ის მწერლობა, რომელიც ამნაირ მნიშვნელოვან რამეში ღირსეულ ხელმძღვანელობას უწევს ხალხს და ბედნიერია მაზედ გაჩვეული მკითხველიც. მაგრამ, სამწუხაროდ, იშვიათია ასეთი შეტკბობილი მწერლობა და ხალხი; ამის მაგალითს მარტო საუკეთესო ერთა ცხოვრებაში ვხედავთ, და ჩვენ ამგვარ ბედნიერებაში წილს ან კი რა გვარგუნებდა. შორსა ვართ ძალიან ამაზე იმდენად, რომ ამაზე უფრო დაშორებულობას ძნელად თუ წარმოიდგენს ადამიანი. რა არის ამისი მიზეზები და რამ გვარგუნა ასეთი უხეირობა, ამის განმარტებას ჩვენ აქ ვერ გამოვუდგებით, ოღონდ ეს კი უნდა აღვიაროთ, რომ ჩვენში მეტის მეტად კოჭლობს ბეჭდური სიტყვის ის ნაწილი, რომელიც მიმდინარე კითხვებს შეეხება ხოლმე. სხვა დარგებს ჩვენ აქ არ შევეხებით და ეს დარგი კი მეტად მოკლებულია ღირსებასა და მართებულობას. თითო-ოროლა საიშვიათო ნაწარმოებს გარდა, ყველაფერს წუთიერი შთაბეჭდილების და დაუდინჯებელი წვრილმანობის ხასიათი დასცემს; არ ეტყობა რიგიანი საზოგადო დარჯაკში გატარებული მსჯელობის ელფერი და მხოლოდ მკრთალ ნიმუშს წარმოადგენს ხოლმე მისას, რისი მღაღადებელიც უნდა იყოს იგი. ამგვარ პირობებში არც კი იქნებოდა სასურველი, რომ საზოგადოება მაინცა და მაინც ნდობით მოჰკიდებოდა ყოველგვარ ბეჭდურ ნაწარმოებს, და მართლაც ასეც არის. ძალიან ხშირად ვხედავთ მაგალითებს, რომ ერთნაირად ნააზრი და საზოგადოებისადმი მიძღვნი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლი დასკვნა, სულ სხვანაირი შედეგით ბოლოვდება. თუ საზოგადოება მაინც თავისებურად ირკვევს საქმეს და ბეჭდურ სიტყვას არ აჰყვება ხოლმე, ეს ყოველ ყოველთვის იმის ნიშანი არ არის, ვითომ იგი ძალიან შორს გამჭვრეტელი იყოს და დამოუკიდებელი აზრის მქონეც... რასაკვირველია, არა. ოღონდ ჩვენ ის მოვდენა უნდა აღვნიშნოთ, რომ ხშირი არის შეუთანხმებლობა ბეჭდვით სიტყვისა და საზოგადოების შორის. რად უნდა ხდებოდეს ეს? რა უნდა იყოს მიზეზი ამისთანა არა სასურველი ურთიერთობისა? ორში ერთი უნდა იყოს: ან საზოგადოებას უნდა ჰქონდეს დახშული წესიერი მსჯელობის ნიჭი და მოხერხება, ან დ ოთვით აზრის მიმწოდებელი უნდა კოკლოშდეს და სუსტობდეს ამაში. ჩვენ არ გავამტკიცებდით ამ უკანასკნელებს, რომ მართლაც ამის უხეი მაგალითები არ ვვდღეს თვალწინ. ავიღოთ მაგალითად ჩვენი აარჩევნები და სხვა და სხვა პირების გაკეთებულები წერილები ამა თუ იმ საარჩევნო პირების შესახებ. თითქმის დიდი ხნის წინად დაიწყებენ ხოლმე საარჩევნო პირების კიცხვა-გინებას და ბოლოს კი ისე გამოსულა, რომ ამ ნაკიან პირებს უმეტესობა იარჩეს და ზეკამდე აღაყანონი პირები კი გაშავებულან. სხვა ძველ მაგალითებს თავი დავანებოთ და ავიღოთ ახალი მაგალითი, ქუთაისის ქალაქის თავის ბ. ლოლუას აარჩევნი. ერთი ვინმე, „მეთვალყურის“ ნიღაბით აღპურული, აგერ წელიწადი არის რაც აღიმტერა ბ-ნ ლოლუას წინააღმდეგ, მაგრამ საზოგადოებაზე კი ვერაკვიანარი გავლენა მისმა ბეჭედითმა სიტყვამ, სრანს, ვერ იქონია. რისთვის? ალბად ამ მეთვალყურის სიტყვა მოკლებული ყოფილა მას, რაც აუცილებელია ყოველი აზრისათვის, რომ იგი დასაჯერებელი და დამარწმუნებელი გახდეს მისი მსმენელისათვის. ჩვენ სრულებით არ ვეხებით ყველა მის მიერ მოძღვნილ მსჯელობას—რადგანაც ეს არც არის მიზნად დასასახავი, ოღონდ როგორც გარეშე მკითხველმა, უნდა აღვნიშოთ, რომ ამ წერილებს რაღაც გამწვავებული და ნაძალადევი გაზვიადების კილო დასცემს. რასაკვირველია, ეს სალაპარაკოდ არც კი ღირს და არც ჩვენ გამოვეკიდებით ამას, მაგრამ ძალაუნებურად იძულებული ვართ ამ ტამდე შევეხოთ ამ საგანს, რადგანაც „მეთვალყურის“ უკანასკნელ წერილში, რომელიც „ახალ მიმოს.“ №-5036 №-ში არის დაბეჭდილი, პირდაპირ ისეთი რამე არის მოხსენებული, რაიც სავსებით [illegible] ლია სინამდვილესა და პირადად ჩვენც შეგვეხება.

ბ-ნი მეთვალყურე ამბობს, 1) ვითომც მღვდელს არ ჰქონდეს უფლება კენჭის ყრაში მონაწილეობის მიღების; 2) ვითომც ბ-ნ ლოლუას წინააღმდეგობისათვის იყო დათხოვნილი ბ. თუთბერიძე და მომხრეობისათვის — დანიშნული დღ. ღამბაშიძე, და კიდევაც ამ ერთ ხმას გაეყვანოს იგი ქალაქის თავად, და 3) განცვიფრებით აღნიშნავს, თუ რად ვიყავით მაინც და მაინც ჩვენ დანიშნული სამღვდელოების წარმომადგენელად ქ. ქუთაისის საბჭოში, როდესაც „რეზიდენცია“ ყვირილაში გვაქეს... ყველა ეს მოსაზრებანი მოკლებულნი არიან სიმართლეს. მკითხველი, რომელიც საქმის გარემოებას არ იცნობს, რასაკვირველია, სულ სხვანაირად იგულისხმებს ბ-ნ მეთვალყურის სიტყვას, მაგრამ საქმე სულ სხვანაირად არის: 1) მართალია, რომ ახალი „ქალაქის დადგენილებით“ მღვდლებს არა აქვს უფლება სახმისნე არჩევნებში მონაწილეობა მიიღონ, მაგრამ როცა ხმისნების კრებაში მონაწილეობას იღებს სამღვდელო პირი, როგორც სამღვდელოების წარმომადგენელი, მაშინ იგი კენჭის ყრაშიდაც და ხმის მიცემაშიდაც მონაწილეობას იღებს სხვებთან ერთად. 2) ეპარქიის კანცელარიის მდივანს ბ-ნ თუთბერიძეს კენჭი უყრიეს ხმისნად აღარჩევაზე, მაგრამ გაშეებულ იქმნა. ამის შემდეგ იგი იქმნა დანიშნული სამღვდელოების წარმომადგენელად. ამ დანიშვნამ გამოიწვია მთქმა-მოთქმა საზოგადოებაში, რაშაც უმაღლეს მთავრობამდე მიაღწია. უმაღლესმა მთავრობამ ურჩია ყოველად სამღვდელოს, რომ სამღვდელოების წარმომადგენელად ერის კაცის მგავიდან აღარჩია მღვდელთაგანივე. ყოველად სამღვდელოს აი ამიტომ უთუოდ უნდა დაენიშნა წარმომადგენელად ვინმე სამღვდელო პირთაგან. მიზეზი ეს იყო და არა ის უცნაურად განხარტებული აზრი, რაც მეთვალყურეს მოჰყავს თავის წერილში. თორემ ბ-ნ თუთბერიძის განსაკუთრებული ნიჭი, ბ-ნ ლოლუას მოღვაწეობის ეთომდა ზედმეწევნით მცოდნე, აქ არაფერ შუაში არის, და არც არავის სწამს იგი ბ-ნ მეთვალყურის მეტს. ძლიერ შემცდარი ბრძანდება ბ. მეთვალყურე, თუ იმას ფიქრობს, რომ ბ. ე. თუთბერიძე წინააღმდეგ იყო ბ. ლოლუასი. ოთხი წელიწადი ბრძანდებოდა ბ. თუთბერიძე ქუთაისის ხმისნად და ამ დროში არასოდეს არ მომხდარა

ისეთი რამ ჰქონის დროს, რომ იფიქროს კაცმა ის, რასაც ფიქრობს ბ. მეთვალყურე.. მაგრამ ყველა ესეები ეჩვენება მეთვალყურეს და თავის აზრის დასაბუთებლად მოყავს, ისე, უადგილოდ და უსაბუთოდ. იმასაც კი ამბობს ბ-ნი მეთვალყურე, ვითომ ქუთაისში სხვა სამღვდელო პირთაგანი ბ. ლოლუას მომხრე არავინ ყოფილიყოს და ამისათვის გამოვერჩიეთ ჩვენ, და კიდევაც ამ ერთის ხმის წყალობით აღრჩეულიყოს ბ. ლოლუა და დამარცხებულიყოს მეთვალყურის კანდიდატი. მაგრამ ეს აზრიც სრულებით მოკლებულია სიმართლეს. ყოვლად სამღვდელომ თუ აღგვირჩია ჩვენ სამღვდელოების წარმომადგენლად, აგვირჩია ალბათ მიტომ და იმ მოსაზრებით, რა მიზეზითაც გვირჩევს მთელი ეპარქიის სამღვდელოება და გვანდობს საქმეებს ქ. ქუთაისში (თუმცა ყვირილაში გვაქვს „რეზიდენცია"). და ისიც იმგვარ საქმეებს, რომელნიც ბევრის წილად უფრო რთული და მნიშვნელოვანი არიან, ვიდრე ქუთაისის საბჭოში სამღვდელოების წარმომადგენლობაა. და სჩანს ამ საქმეების მართვა-გამგეობისათვის ყვირილაში „რეზიდენციის" ქონებას ვერაფერი დაბრკოლება აღმოუჩენია...

ვისაც ყურთა სმენა ჰქონდა და მხედველობა, კარგად დაინახეს და გაიგონეს ისიც, რომ ბ. ლოლუას აღრჩევითი კენჭი აღმოუჩნდა 32 და მოპირდაპირე 26. ბ. მეთვალყურის კანდიდატს კი აღმოუჩნდა 25 აღრჩევითი და 33 მოპირდაპირე. მაშასადამე ბ-ნ ლოლუას საქმე ერთმა კენჭმა კი არ გადასწყვიტა, და მოწინააღმდეგის საქმე ერთმა კი არ დააბრკოლა, არამედ მეტმა. და ამ რიცხვებსაც რომ ადვილად გამოიანგარიშებს ყოველი, ვისაც კი ცოტა ანგარიში შეუძლია, და ბ-ნ მეთვალყურეს ეს რად შეეშალა, ჩვენ ძალიან განცვიფრებული ვართ. ამით შევსწყვეტთ ჩვენს სიტყვას და აღარ გამოვეკიდებით სხვა წვრილმანებს.

აი, კიდეც ამისთანა აზრის უკუღმართობა და გადამახინჯება არის ის სამწუხარო მიზეზი, რაიც უკარგავს ბეჭდვით სიტყვას ფასსა და მნიშვნელობას. ამგვარი უმართებულო მსჯელობა უსპობს ჩვენს საზოგადოებას ყოველ რწმენას და ნდობას ბეჭდური სიტყვისადმი და აყენებს მას იმ დონეზე, რა დონეზედაც არის დასაყენებელი მხოლოდ კერძო უმნიშვნელო მსჯელობა და ბაასობა...

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ჩვენი მეთვალყურეები ლობეს არ იყვნენ ამოფარებულნი და საზოგადოებას ეჩვენებოდენ, მაშინ მათ არ ექნებოდათ ამდენი გაბედულება სიცრუის თქმისა, მაგრამ ეხლანდელი ლიტერატურული წეს-წყობილება არ უარყოფს პირ-ბადე აფარებული მწერლების ნაჯღაბნის ბეჭდვას და ამისთანა ნაწერებმა სრულებით დაუკარგეს საზოგადოებაში ბეჭდვითი სიტყვას ნდობა.

დეკ. დ. დამბაშიძე.

ოჯახის კერა

მამა კაცი და დედაკაცი.

IV.

ჭაბუკი ქორწინებაში.

(რუსულიდამ)

დასასრული *).

II. აქნამომდე საცოლოს ვამორჩევაზედ მოგახსენებდით, ახლა მინდა თვით ცოლქმრობაზედაც მოგელაპარაკოთ.

1. თითქმის მაშინაც, როდესაც საქმროც და საცოლოც თავისუფალნი არიან ყოველივე ნაკლისა და ცუდი მიდრეკილებისაგან, ცოლ-ქმრობა უბედური და შეუფერებელი იქნება, თუ მარად ჟამს წინააღმდეგ ხასიათსა, სიანჩხლესა და სიკაპასეს იჩენს ქმარი ან ცოლი. «თუ გსურს, ბედნიერი იყვე, მოთმინებაც უნდა გქონდესო», უთხრა ერთმა მოხუცმა თავის ძმის წულს, და ეს რჩევა სწორედ ბრძნული და გონიერია. ცოლქმრობაში, სადაც სულისა და გულის ერთობა უნდა სუფევდეს, უეჭველად მოთმენაც და დათმობაც უნდა იცოდენ. თითოეული მათგანი იმას უნდა ირჩევდეს, რაც არ მოსწონს და მისი ხასიათის წინააღმდეგია, თუ კი ეს მის საყვარელ არსებას საამოდ დაურჩება. ამ მიმართულებას

*) იხილე „მწყემსი" № 15, 1898 წ.

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

მშვენიერად გვიხატავს მილტონი, როდესაც ამბობს, რომ «ეგა შემკული იყო დაშლილი ოქროს სიმებისებური თმებით, რომლებიც გადმოშვებული ჰქონდა მის მშვენიერს ტანზედ. მათი წვერები ვენახის კოწოლებს წაგავდენ, რომლებიც ტოტებზედ დაეძგერნ ხელის ჩასაბიდსა და ჩაშოსაყრდნობსო". დიაღ, ეგა მარად ჟამ საკირონდდა სხვის დახმარებასა, და ამიტომ სხვის აძლევდა მასზე ნაზსა და ალერსიან უფროსობასა და ბრძანებლობას. ამ გვარ მორჩილებასა და სიმდაბლეს თავის ხვედრად უნდა სთვლიდეს ქმარიც და ცოლიც, თუმცა ერთი-ერთმანეთზე ზედ-გავლენისა და უპირატესობის დროს სიმკაცრესა და ბრძანებლობასაც უნდა ერიდებოდეს.

2. სადაც გონიეროსლად და წესიერად არსებობს ამ გვარი მორჩილება, თავ-გაწირვა, რომელსაც სიყვარული სიტკბობად აქცევს, იქ ცოლ-ქმრობა, რომელიც თვით მაცხოვარმა შეაქო და გასწმიდა თვისი მიბრძანებით კანას გალილეისა შინა და პირველი სასწაულის მოხდენით, მართლა სამოთხეს წარმოადგენს. ასე ყოფილა ყოველ დროს, პირველიდან თვით ღვთისაგან დაწესებულია: „დაიყენენ ორნივე, ვითათარეა ერთ ხორცოᲐ.

ჩვენ ეკითხულობთ ამის მაგალითს სამღვთო წერილშიაც. ძველ აღთქმაში მოთხრობილია აბრაამის, ისაკის, ვიაზის დავითის მამის ბედნიერ ოჯახებზე: „რომელმან პოოს ცოლი კეთილი, უბოვნიეს მადლიო", ამბობს სოლომონი. „იხილე ცხოვრება დედაკაცისათანა, რომელი შეიყვარე ყოველთა შინა დღეთა ცხოვრებისა ამაოებისა შენისასა», სთქვა მქადაგებელმა. „დედა-კაცი კეთილი ნაწილია კეთილისაო", სთქვა სირასმა, «ის მიეცეს მოშიშს უფლისასთა».

ახალ აღთქმაში, რომელიც ათასის წლის შემდეგ არის გამოცემული, ეკითხულობთ: «პატიოსან არს ქორწილი ყოველითაცე და საწოლი შეუგინებელი; ხოლო მეძავნი და მემრუშენი მსაჯნეს ღმერთმან".

3. ეი მშვენიერი სურათი, რომელსაც გვიხატავს მესამე საუკუნის ქრისტეანე მწერალი ტერტულიანი: „რა ბედნიერია ცოლ-ქმრობა ზეკის შეწუნარებული. არა ძალ-მიძს ავსწერო სიტკბობა ცოლ-ქმრობისა, რომელსაც აერთებს ეკკლესია, აშკვირებს სიდუმლო და ამტკიცებს კურთხევა—ცოლ-ქმრობისა, რომელიც შეწუნარებულია ზეციური მეუფისაგან, და რომელსაც გვიცხადებენ ანგელოსები. როგორ კეთილთხეულია ქორწინება ორ ერთნაირ გამსჭვალულთა, ერთ-ნაირი კეთილ შობილებით და ერთგულებით შემკობილთა. ორივე ტოლებია, ორივე ერთად შრომობენ, ერთად ლოცულობენ, ანთლეებენ, ამხნევებენ და შვებლიან ერთი ერთმანერთს. განუშორებელნი არიან ღვთის ეკკლესიაში, სიხარულში, მწუხარებაში, ნუგეშში და დვენულებაშიაც. არც ერთი აღარ უღალატებს მეორეს, არც ერთს არ ეშინვეს სიკაცრე. საკუთარი სურვილით განიკითხენ ავადმყოფთა, შვილიან ღარიბთა. მაცხოვარს უხარიან, როდესაც ხედავს ამ გვარ სურათსა და ჰფენს მას თვის მშვიდობასს. სადაც ისინი იმყოფებიან, იქ ბრძანდება მაცხოვარიც, ხოლო ეშმაკი ილტვის მათგან. ტეშარიტად ამ გვარი ქორწინება „გვირგვინია მეგობრობისა და მთესველი ცოცხი მადლისა." ვინაიგან შეიძლება ეს მაგალითი ზოგი წარსულის იდეალურ წარმოდგენად ეჩვენოს, ჩვენ მოვიყვანთ თანამედროვე მწერლის მაგალითს, რომელიც სავსეა შინაარსითა და სიმშვენერით: „ის (ქმარი) იყო პატიოსანი, კეთილ-შობილური, ხოლო ქალი სამაგალითო დედა-კაცი—დედა შვილებისა და ამავე დროს დიდებული დიასახლისი. ესენი იყვენ ბედნიერი მეუღლენი. მათი ცხოვრება სავსეა შინაარსითა და ხალისიანი შრომით. მათში ზეკით დაკანონებული ცოლ-ქმრობა განსახორციელებელია ქვეყნად, და სულთათა და გულით სასიხარულოა ამ მეუღლეთა ცხოვრებაში ვხედავთ სასწაულებრივ ბედნიერებას, რომლის მინიეზა შესძლებიათ ერთიერთმანერთისათვის ქორწინებით შეერთებულ მამაკაცსა და დედა-კაცს. მხოლოდ ამ გვარი კურთხეული განწყობილებით შეიძლება შეერთდეს ორი ინტერესები, ბშვიდობიანად მოისვენოს ერთად ორმა გულმა ცხოვრების ნავთ-საყუდელში. ისინი მეგობრებია, ვინაიდან ქმარი და ცოლი. შეყვარებული არიან, ვინაიდან ქმარი და ცოლი. საუკუნოდ ერთად შეკავშირებულნი არიან, ვინაიდან ქმარი და ცოლი, ამ გვარი ცოლი გაანათლებს ქმრის ოჯახს

სამზარეულოდან დაწყებული სარდაფამდე. ამ გვარი ქმარი იღვწის თავისი ცოლისათვის, როგორც მეფე. ისინი შუა იყოფენ ჭირსა, და ამით უმჩატებენ ერთი ერთმანეთს მძიმე ტვირთს. ისინი შუა იყოფენ სიხარულსაც და ამით აორკეცებენ მას. ერთად და წყობისად ადიან მაღლობზე, და როდესაც უცველი კანონების ძალით დავშვებიან ძირს, ბნელს ბარში, მაშინაც ერთად ხელი-ხელს ჩაკიდებულნი, ღიმილით, ერთი-ერთმანეთის გამხნევებით, უფრო ნაზად წინანდელზე, როდესაც კლავშიაცა და მუხლებშიაც ძალ-ღონე შესწევდათ, გამოჰყვებიან ერთმანეთს. რას უნდა იუნჯებდეს მოხუცებულობის ჟამისათვის ამ გვარი ბედნიერნი ცოლ-ქმარნი? მოხუცებულობის დროს მათ აღარ შეუძლიათ დაადუხჭირონ თვისი კავშირი. თუმცა მაშინ სიყმაწვილის სიმკვირცხლე ეკარგვით, მაგრამ სამაგიეროდ უფრო წყნარი სინაზე ჰფდებთ, უფრო მეტი სიმშვენიერე სულისა, როგორც მიმზიდველი ყვავილი მრავალი წლის უმანკოებისა, და აი ეს ახალი თვისება ამკობს მოხუცებულებმ, რომელთა პირი სახეზედ დიდი ხნიდან აღბეჭდილია გულ-კეთილობა, თანაგრძნობა და ჭკუა. ამათ პირის სახეზედ ცუღი მიდრეკილება —ხასიათი (ჩვენ ყველანი ხორცში მყოფი ვართ) მხოლოდ ერთს წუთს წამოიქროლებენ და ამიტომაც ვერ პოულობენ იქ თავშესაფარს". («კრისტი დერნსტონ რიდეს»).

ასეთი მაღალი შეხედულება ჰქონდა ქორწინებაზე პრინცს, რომელმაც უთხრა თვის საცოლოს: „ჩემო მეუღლეო, ჩემო სიცოცხლეო! ჩვენ გავიელით ამ ქვეყანას კეთილ საქმეთა მძიმე ტვირთ ქვეშ და ქვეყნიური ჭირკრებით გავალთ უცნაურ უფანნოს".

ყოველ შემთხვევაში ურჩევ ახალ-გაზდებს წინდახედულად და მოფიქრებით დაქორწინდეს. ცხოვრების ასეთ დიდს წუთს ნუ გადასწყვეტთ ჩქარებით, მოოუბრებლად და ხუმრობით, არამედ დინჯად, დიდი მოფიქრებით, ღვთის კრძალულებით და შიშით და ყველა იმ მიზნების გათვალისწინებით მოექეცით, რისთვისაც დაწესებულია ქორწინება. ქორწინებამ უნდა შეჰქმნას ბედნიერი ოჯახის კერა და გაამაგლოს კაცობრიობა. ის იმ მიზნით დაკანონებული, რომ ერთმა მეორეში პოოს ამხანაგი, დამხმარე, და ნუგეში ლხინშიაც და ჭირშიაც. ამ გვარი ცოლ-ქმრობა დამცველია ზნეობისა, გამამხნევებელია შრომისა და ბრძოლისა. ძვირფასი ნუგეშია უბედურებისა, ფათერაკისა და გაჭირვების დროს. პოეტი ერნეს დეონსი ამბობს: «ჩემო მეუღლეო, ჩემო შვილო, მოდით ჩემთან, ახლოს. ჩენ ვიცით, რომ ქვეყნერება აღელვებული ზღვაა, მაგრამ როდესაც ხელი ხელს ჩაკიდებული ვარ თქვენთან, მაშინ არავითარი ავდრის არ მეფიქრება. თვით უძლიერესი გრიგალი არაფერია ჩემთვის, როდესაც თქვენ გიფარავ. მე არ ვსაჭიროებ სითბოს, ვინაიდგან ქარიშხლის ზუზუნი ჩემს სმენას გალობად ესმის: «ერთგული და გაბედული ადამიანია". ჩემი ძვირფასო, ბეგრათვის ცხოვრება დაწყნარებულ ზღვაში მგზავრობაა. მთა არ ეფიქრებათ ქარიშხლისა, ქარი მთა მხოლოდ სითბოს უბერავს, და სადაც უნდა იყვენ, ყოველგან აღმოუჩენდათ მეგობრები. მაგრამ ჩემო მეუღლეო და ჩემო შვილო, სიყვარულის ვაძლიერება, რომელმაც ჩვენ აგვამაღლა ცამდე, შესაძლებელი იყო მხოლოდ ქარიშხალში, ამ დროს დამტკიცდება სულისა და გულის სიმტკიცე და სინამდვილე». ე. დეონსის ცხოვრება, რომელიც სრულიად არ წაგავდა ქარიშხალს, მხოლოდ სხვი იყო ბრწყინვალე საზოგადოებისა, რომელსაც ტ. მურიც ეკუთვნოდა. რა კი პირველმა ჰპოვა ოჯახში მყუდროება, სიმხნე აშფოთებულ ცხოვრებასთან ბრძოლაში, უკანასკნელმაც მას (ოჯახს) მიუბრუნდა, ვინაიდგან იგიც დაოწმუნდა, რომ ქვეყნერება არაფერს არ აძლევდა გარდა ამაოებისა, და რომ მსოფლიური დიდება და უპირატესობა მალე მტვრად იქცევიან, და იქ ჰპოვა ის, რასაც ვერც მიანეკებდა და ვერც წაარმეტდა სოფელი. მის საუცხოო, გრძნობით სავსე ლექსებთა შორის, რომლებსაც მისი შობის დღის ხსოვნას, უძღვნის, ყველაზედ უფრო შესანიშნავი, სინამდვილეზედ დამყარებული ისინი არიან, რომლებშიაც

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამბობს, რომ თუ შესაძლებელი იყოს წარსულის წაშლა-წახოცა, ყველაფერს მოგსპობდი გარდა გონების და სინდისის იმ თავისუფლებისა, რომელიც ყველა სიმდიდრეზედ უძვირფასესი გამოდგა ჩემთვის; გარდა მეგობრობისა, რომელიც სიყრმიდანვე დავიწყე და დღესაც ვინახავ; გარდა ძვირფასი სახლობისა, ამ მფარველი კიდობნისა, სადაც დაბოლოს ვპოვე სიყვარულობის ალერსი, რომელიც ბრწყინავს მაშინაც კი, როდესაც ირგვლივ ყველაფერი სიბნელითა, ქარაშხლითა და ურწმუნოობით არის მოცული".

კვალად უმეორებ ყველა ახალ გაზდებს, რომ თუ კი უფალი მიანიჭებთ ბედნიერებას, მიანიჭებს უბიწო და ბედნიერ ქორწინებას, იგივე უბოძებს სამოთხის ვარდსა, და მიიღებს რა მას ახალ-გაზდა, წარმოსთქვას: „მოგიკითხავ, შენ ცოლ-ქმრობის სიყვარულო, კავშირო, შენ ხარ უცნაური კანონი და სამეფო წყარო აკეთრობიობის შთამომავლობის გამრავლებისა, სხვებთა შორის შენ ხარ ერთად-ერთი დიდება სამოთხისა. შენ მიერ გონებაზედ, ქეშმარიტებაზედ და სიწმიდეზედ დამყარებულმა ვიგრძენი საუკეთესო კეთილ-შობილური ალერსი მამისა, შვილისა, ძმებისა. სიყვარული ამოძრავებს აქ ოქროს ისარს. აქ ინთება მისი ლამპარი, და ისმის შრიალი მისი მეწამული ფრთებისა. აქ მეფობს და სტკბება სიყვარული".

(რუსულიდან).

მ. ჩხაიძე.

სწავლა დავამთავრე!

ვიშ! რა ბედნიერი ვარ,
სწავლა ხომ დავამთავრე?
შორ მკინარედ ამოვა
აწ ჩემთვის მზე და მთვარე!

მორჩი გულო დარდებსა,
დავსტკბეთ და გავიხარეთ,
ქვეყანა სულ ჩვენია,
მხოლოდ რომ მოვიხმარეთ.

ჩემს დიპლომს ვინც დახედავს,
ოცალი გაუნათლდება,
ხუთ-ხუთი მაქვს საგნებში,
ეს არის განათლება!..

ჩემი გაზრდა მამ-ჩემს
თუმც დაუჯდა ფასადა,
მაგრამ არა-ს წაგებს,
რადგან კარგათ გამზარდა.

ტუტუც ჩემს ამხ ნაგებს,
რად დაურიან კეთილს?!
არასოდეს ზეპირად
არ სწავლობდენ გაკვეთილს.

რალაც ქურნალ-გაზეთებს
ედებოდენ ვით ცეცხლი,
ეს იყო თვით დიდება
მათი ოქრო და ვეცხლი.

გაკვეთილს რომ ჭკითხავდენ
ზეპირ ვერ მოუვებოდენ,
მაგრამ, სიმართლე რომ ვსთქვათ:
აზრი კარგათ ესმოდათ...

ახლა ჩემიც იკითხეთ!—
რაკრაკით მოკვეებოდი,
თუმც აზრის გარკვევაში
ხშირად შევფერხდებოდი...

დიდი საქმე დიდ ნასწავლს
მომიკითხავს, მომძღვნის,
დიდ ჯამაგირს მომცემენ,
დრო მომივა შეძენის...

მეცოდება, მამ-ჩემს
რაც ქონდა ნაწვალები,
ყველა ჩემთვის დახარჯა,
სხვაც დიდვა ვალები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მაგრამ ვალებს ადვილად
გავისტუმრებ ერთ წელსა,
მერე კი, მამულების
შეძენას მივყოფ ხელსა.

—

დღეში ცხრაჯერ კითხულობს
დიპლომს გაჯავრებული,
და ისევ უკუაგდებს
იქეთ გაბრაზებული.

ამბობს: ყველა საგნებში
ხუთ-ხუთი მიწერია,
სხვები ჩემთან სწავლითა,
რა ბუზი, რა მწერია!!.

მიკვირს!.. ალბათ აქ თუ ვარ,
არც კი უნდა იცოდენ!
თორემ დიდ სამსახურში,
რასთვის არ მიწოდებენ!

—

ასე ამბობდა თურმე,
ერთი დიპლომოსანი,
იფუყებოდა როგორც
ძველი დიდი ყმოსანი.

სანამ კუჭი შიმშილმა
არ აუწვა მას მაგრა,
შესაფერი ადგილის
თხოვა არსად იკადრა!

წინეთ, თითქოს მინისტრის
ადგილზედ თვალს იჭერდა,
დღეს კი კუჭის წყალობით
მცირე ადგილს დაგვჯერდა.

რ. საჯაოხელი.

არქიერის წირვა ქვაშვეთის წმიდის გიორგის ეკკლესიაში.

6 სეკტემბერს ქვაშვეთის წმიდის გიორგის ეკკლესიაში მწირველი ბრძანდებოდა ყოვლად სამღვდელო კირიონი ალავერდის ეპისკოპოსი. წირვა შესრულდა გარდაცვალებულის ეგ. წილოსანის სულის მოსახსენებლად. წირვა ქართულს ენაზედ შესრულდა, იაგრამ რუსულად გალობდენ ქართული სიტყვებით. მ. ნადიროვს შეუდგენია მგალობელთა გუნდი და მშვენიერი ხმებიც არის გუნდში. სწორეთ მსმენელზე იმნაირ შთაბეჭდილებას ახდენს ეს ქართული სიტყვებით რუსული გალობა, როგორსაც იქონიებს, რომ ვინმე ქართულ სიტყვებს ხმის ამაღლება დაუწყოს რუსული სიტყვებისა. ჩვენ გვიკვირს, რატომ არ სარგებლობს ბ. ნადიროვი ფილიმონ ქორიძის ნოტებით, როცა იგი ბევრად უმჯობესია ყურთა სმენისთვის.

წირვის დროს სახე ყოვლად სამღვდელო კირიონისა მეტის-მეტად შესანიშნავია. მის სახეზე თქვენ თვალსაჩინოდ ატყობთ ამაოამ წუთი სოფლის მრავალ-გვარ უსიამოვნების და მწუხარების ბეჭედს...

წირვის შემდეგ წესის აგება შეასრულა მათმა მეუფებამ გარდაცვალებულის ე. წილოსანის გვამზე მრავალი სამღვდელო პირთა თანამსახურებით. წესის აგების წინ სიტყვა წარმოსთქვა მამა მარკოზ ტყემალაძემ, რომელიც აქვე იბეჭდება.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიტყვა,

თქმული მღ. მარკოზ ტყვილაძისაგან ქვაშუეთის ეკკლესიაში 6 სეკტემბერს წმესის ჯვრის დროს გარდაცვლილისა ე. ფილოსანისა.

«ოფლითა შენითა სჭამდე პურსა შენსა».

ყოველ კაცს რომ ქონდეს შეგნებული ეს ჭეშმარიტება, მცნება ღვთისა, მამ-ნ კაცობრიობა დიდ-ით ბედნიერი იქნებოდა. ყოველი ჩვენგანი რომ სცდილობდეს თავის ჭკუით და ხელით ნაშრომით ირჩინოს თავი და სხვის ნაშრომზე არ გამოჭეტოს თვალები, მაშინ ყოველი ჩვენგანი იცხოვრებდა გაცილებით უკეთესად, ვინემ ეხლა ვცხოვრობთ. მაგრამ საუბედურად ჩვენდა, ჩვენ შორის ერთ მხნე, მშრომელ კაცზე ოთხი-ხუთი ტუკელია მჭ მელია. სხვისი საზ-დაგი ბარგია. განსხვავებული კეთილ-შობილი ეგნატე პატივსაცემია ამ მხრივ. იმას ჩანერგული ქონდა გულში სიტყვები ზაგლე მოციქულისა, რომ-ლიც ამბობს: „შვრებოდეთ ხელითა თქვენითა, ვითარცა გამცენ თქვენ და უკეთე ვისმესს არა უნდეს საქმისა, ნუცა ზაბოან". პატარაობიდან დაზუბებული განსვენებულს გარდა თავის-თავისა არავინ ყოლია მრჩენელი; გადმოსული შორი ქვეყნიდგან, მიმშრეული დედ-მამას და ნათესაობას, მას მხოლოდ თავის-თავის იმედი ქონდა და არა კაცსაგან არ მოელოდა შემწეობას. ერთ დღესაც არ დაკარგავდა უსაქმოთ. როგორც ზარმაც კაცისთვის მუშობა დასაზარია, ისე ამისთვის, როგორც რომ მხნე კაცისთვის უსაქმოთ ყოფნას ერთ დღესაც ვერ შეძლებდა. კარგად იცოდა განსვენებულმა, რომ სანამ კაცს შეუძლია ხელი ფეი გაანძრიოს, ზკუა ამუშავოს, არ უნდა დაიზარაოს შრომა, როცა მოკვდება მ-ხუკანაც ეუოფა განსვენებ: «ყოველი, რაოდენი უკეთუ ეოვნეს ხელმან ზენმან ქმნად, ვითარცა ძალგედ-ვას ქენ, რამეთუ არ არა ქმნილი და გულის სიტყვა და მეცნიერება და სიბრძნე სოფლადვსა შინა, სადაცა შენ წარხვალ ფუნ». მაგრამ ესეც უნდა ვიცოდეთ, რომ მარტო ჩვენი შრომითაც არა გამოვა რა. ცხოვრებაში ზბირად ვნეფდვთ, ორი კაცი ერთნაირად შრომობენ, ფდეე და ფამ გაერთ-ებული აქვთ, ნარჯი ერთმანეთზე მეტ-ნაალები არა აქვთ. მაგრამ, ერთს მეტი შეძლება აქვს, მეორეს კი არა. რისი ბრალია? ჩვენი შრომა მაშ-ნ მოიტანს ნ-ყოფეს, როდესაც იმედი და სასოება შრომის დროს ერთ-და-ერთს ფმერთზე გვაქვს. განსვენებულს კ-რ-თ ქონდა შეგნებული სიტყვები: «ნეტარ არიან ყოველნი, რომელთა ეშინის უფლისა და რომელნი ვალ-ნან გზათა მისთა. ნაშრომი ნაოოფთა შენთა სჭამ-მო შენ, ნეტარ იყო და კეთილი ეეოფოს შენ». გარდა ამისა იცოდა აგრეთვე, რომ მაშინ გაი-ხარების ვაკი მშრომელი თავისი ცოლ-შვილით როცა მ-ს შიში ღვთისა ექმნა ვულში. ნათქვამია საფმრთო წერილში: «ცოლი შენი ვითარცა ვე-ნახი მსხმო კიდეთა სახლისა შენისათა, შვილნი შენნი ვითარცა ახალ ნერგი ცეთ ახალ ისანი». ორი წელი-ნწად არ გასრულებელა კ-ლვე რაც გადაიცვალა ბეეფლე ბ-ნსვენებულის და ყველამ ვიცოდით, თუ რა სამკაულს შეადგენდა იგი თა-ვის სახლისასა. და როგორ ნარჩენდენ ორივე ცოლ-ქმარნი შვილების, ბედნ-ერებით. განსვენე-ბულნი მოეცწრენ და ინიელის შვილნი შვილ-თა-თვისთანი.

მარტო თვითონ კი არ უნდა სტკებოდეს კაცი თავის ნაშრომით, არამედ მოეკვასსაც უნდა გაუზი-რდეს, როდესაც ეკანასკნელი სხვა-და-სხვა ბარეფმოებების გამო გაჭირვებულ მდგომარეო-ბაში ანრის ჩვაარდნილი. განსვენებულმა იცოდა მცნება მ-ცხოვრისა: «ნ-ტარ ივნენ მოწყალენი, რამეთუ ივნი შეიწყალენენ», ამისათვის არ ზა-რობდა არასოდეს შემწეობა ალმოეჩინა ქვრივ-ობლებისათვის და ხელი გა-ემართა მეზობლისა-თვის გაჭირვების დროს. ი, მ-სთვის მოვსულ-ვართ ფდეს, რომ განსვენებულის ს ურვ-ლიც ალვა-სრულოთ. „ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ნუ და-მივიწყებთ მე ოდეს უგალობდეთ უფალს, არა-მედ მოიხსენებდეთ ძმ,ბრივ სიყვარულსა ჩემსა და ევედრებოდეთ ფმერთსა განმისვნის მართა-ლთა თანს». ამისათვის ვხმობდეთ: „განუსვენე, ფმერთო, რომელიცა ესე შეივფდრე წმინდათა შენთა თანს». ამინ

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ.

ᲘᲛᲠᲔᲗᲘᲡ ᲡᲐᲯᲐᲠᲭᲝ ᲡᲐᲙᲚᲐᲡᲘᲡᲝᲠᲘ ᲜᲘᲗᲘᲗᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲬᲣᲜᲑᲘᲗ ᲘᲛᲘᲥᲜᲔᲑᲐ ᲓᲦᲔᲡ ᲐᲮᲚᲐᲓ ᲒᲐᲛᲝᲩᲜᲘᲚᲘ ᲡᲐᲪᲔᲪᲮᲚᲣᲠᲘᲡ ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘ ᲡᲐᲮᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲗᲔᲚᲘ ᲬᲘᲠᲕᲘᲡ ᲒᲐᲜᲛᲐᲕᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲒᲐᲬᲣᲥᲠᲝᲑᲚᲐᲓ ᲒᲐᲛᲫᲚᲔ, ᲣᲨᲔᲑᲠᲕᲔᲚᲝᲗ ᲓᲐ ᲙᲪᲘᲡ ᲣᲨᲠᲝᲛᲚᲐᲓ. ᲓᲦᲔᲡ ᲡᲐᲬᲣᲜᲑᲘᲗ ᲘᲛᲘᲥᲜᲔᲑᲐ ᲐᲮᲚᲐᲓ ᲒᲐᲛᲝᲪᲘᲛᲣᲚᲘ ᲛᲔᲜᲔᲚᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘ ᲤᲐᲠ-ᲒᲐᲓᲐᲯᲐᲚᲘ ᲛᲔᲠᲔᲓᲘᲡ ᲯᲐᲠᲘ ᲫᲚᲘᲔᲠᲘ ᲛᲪᲘᲠᲔ ᲤᲐᲡᲘᲡᲐ. ᲐᲛ ᲡᲐᲬᲣᲜᲑᲘᲗ ᲐᲮᲚᲐᲓ ᲛᲘᲓᲘᲡᲣᲚᲘᲐ ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘ ᲨᲔᲡᲐᲛᲩᲜᲘᲡᲔᲑᲘ ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲜᲐᲘᲠᲘ ᲤᲐᲡᲘᲡᲐ, ᲡᲐᲛᲫᲦᲕᲔᲚᲝ ᲧᲝᲕᲔᲚ-ᲒᲕᲐᲠᲘ ᲡᲐᲙᲚᲐᲡᲘᲡᲝᲠᲘ ᲜᲘᲗᲘᲗᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲔᲢᲠᲘᲙᲘᲡᲣᲚᲘ ᲒᲐᲛᲝᲬᲠᲘᲚᲛᲐᲜᲘ, ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲛᲦᲕᲔᲚᲗᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝ ᲑᲚᲐᲜᲙᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲛᲝᲬᲛᲝᲑᲔᲑᲘ. ᲐᲛᲘᲡ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐᲡ ᲛᲝᲠᲩᲔᲑᲝᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲓᲛᲠᲗᲝ ᲡᲙᲣᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲮᲕᲐ ᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲨᲝᲒᲘᲔᲠᲗᲘ ᲡᲐᲡᲬᲚᲘᲡᲛᲫᲦᲕᲐᲜᲔᲚᲝᲑᲘᲜᲘ. ᲐᲛ ᲡᲐᲬᲣᲜᲑᲘᲗ ᲘᲛᲘᲥᲜᲔᲑᲐ ᲤᲐᲢᲐᲠᲐ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲓᲘ ᲯᲐᲠᲘ ᲑᲐᲖᲘᲗᲗᲐᲕᲘᲡ, ᲫᲚᲘᲔᲠᲘ ᲘᲐᲒ-ᲤᲐᲡᲘᲡᲐ.

ᲘᲛᲘᲠᲔᲗᲘᲡ ᲡᲐᲯᲐᲠᲭᲝ ᲬᲘᲜᲓᲘᲡ ᲡᲐᲜᲗᲚᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘ ᲐᲛᲝᲠ ᲐᲪᲮᲐᲓᲘᲡ ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲝᲐᲓ, ᲠᲝᲛ ᲘᲒᲘ (ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘ) ᲘᲔᲓᲘᲡᲬᲚᲘᲡ ᲪᲕᲘᲚ-ᲡᲐᲜᲗᲚᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘᲡᲐᲡ ᲝᲪᲓᲐᲠᲛ ᲛᲐᲜᲔᲗᲐᲓ ᲓᲐ ᲐᲗ ᲨᲣᲠᲐᲓ, ᲡᲝᲚᲝᲛ ᲣᲤᲠᲝ ᲛᲓᲐᲠᲔᲡ —ᲪᲝᲢᲐ ᲯᲣᲯᲔᲘᲐᲜᲘ—ᲜᲐᲬᲚᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘᲡᲐ. ᲒᲐᲛᲘᲡᲘᲜᲔᲑᲔᲚᲘ ᲨᲔᲣᲛᲚᲘᲐᲗ ᲛᲘᲝᲢᲐᲢᲜᲝᲜ ᲗᲕᲘᲗᲘᲡ ᲡᲐ-ᲥᲝᲜᲔᲚᲘ ᲥᲐᲚᲐᲥᲨᲘ ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ, ᲬᲘᲜᲓᲘᲡ ᲡᲐᲜᲗᲚᲘᲡ ᲬᲘᲠᲕᲘᲡᲨᲘ, ᲗᲝᲗᲐᲕᲐᲠ-ᲐᲜᲒᲔᲚᲝᲜᲘᲡ ᲡᲝᲛᲮᲝᲠᲝᲡ ᲒᲐᲛᲔᲠᲓᲘᲗ, ᲛᲘᲓᲘᲓᲐ ᲡᲐᲥᲘᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲘᲚᲘᲡᲐ 9 ᲡᲐᲐᲗᲘᲓᲐᲜ—12 ᲡᲐᲐᲗᲘᲓᲐᲜ. 3—2

ᲙᲘᲠᲘᲚᲝᲕ ᲡᲐᲐᲕᲐᲗᲛᲔᲣᲚᲝᲗᲐ ᲐᲯᲐᲮᲣᲚᲐᲢᲝᲠᲘᲘᲡᲗᲕᲘᲡ

Ს. Ბ. ᲗᲝᲤᲮᲣᲠᲘᲐᲜᲘ.

Ქ. ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ.

ᲡᲐᲐᲕᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲜᲘ ᲓᲦᲔᲡ ᲝᲠᲛᲝᲪᲘ ᲡᲐᲣᲚᲘᲡ ᲮᲘᲠᲣᲠᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲒᲘᲜᲔᲙᲝᲚᲝᲒᲘᲣᲠ ᲓᲐ ᲨᲘᲜᲐᲒᲐᲜ ᲡᲔᲜᲘᲗ ᲐᲕᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲡ. ᲛᲣᲨᲣᲯᲔᲑᲘᲐᲜᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲓᲐᲛᲓᲔᲑᲘᲐᲜ ᲡᲔᲜᲘᲗ ᲐᲕᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲜᲘ ᲐᲠ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲐᲜ, ᲛᲝᲡᲚᲘᲐᲠᲣᲚᲘ ᲐᲕᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲜᲘ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲐᲜ ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲓᲦᲔ 11 ᲡᲐᲐᲗᲘᲓᲐᲜ ᲨᲣᲐᲦᲚᲘᲡ 3 ᲡᲐᲐᲗᲐᲛᲓᲔ.

ᲨᲘᲜᲐᲒᲐᲜ ᲓᲐᲜᲘᲠᲗᲕᲘᲗᲘ ᲐᲯᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲗᲐᲡ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲡ
ᲛᲔ. Ს. Ბ. ᲗᲝᲤᲮᲣᲠᲘᲐᲜᲘ.

ᲮᲘᲠᲣᲠᲒᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, ᲨᲐᲠᲓᲘᲗ ᲓᲐ ᲡᲘᲛᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲗᲕᲘᲡ
ᲛᲔ. Ფ. Კ. ᲑᲔᲠᲐᲫᲔ.

ᲓᲔᲓᲐᲙᲐᲪᲣᲠ ᲐᲯᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲗᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲑᲘᲝᲡ ᲥᲐᲚᲘᲡ
ᲛᲔ. Ბ. Ფ. ᲙᲚᲝᲒᲐᲜᲘ.

ᲗᲕᲚᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲐᲯᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲡᲗᲕᲘᲡ
ᲛᲔ. Ი. Კ. ᲕᲐᲠᲨᲐᲕᲬᲙᲘ.

ᲠᲩᲔᲕᲐ ᲓᲐᲠᲘᲪᲮᲘᲡ ᲤᲡᲘᲚᲘ 50 Კ., ᲙᲝᲜᲡᲘᲚᲘᲣᲛᲘᲡ ᲤᲡᲘᲚᲘ 3 Მ. ᲓᲦᲔ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ ᲥᲝᲠᲐ ᲡᲐᲯᲐᲗᲛᲧᲝᲤᲝᲗᲐ ᲨᲠᲘᲚᲘ ᲮᲐᲠᲯᲘᲗ ᲓᲐ ᲥᲘᲜᲝᲑᲘᲗ 2—3 ᲛᲐᲜᲗᲘᲗᲐᲛᲓᲔ. ᲐᲒᲠᲐᲪᲘᲘᲡ ᲤᲡᲘᲚᲘ ᲒᲐᲠᲘᲒᲔᲑᲐᲨᲘ.

ᲡᲐᲛᲮᲐᲠᲜᲐᲚᲝᲡ ᲓᲘᲠᲔᲥᲢᲝᲠᲘ Ს. Ბ. ᲗᲝᲤᲮᲣᲠᲘᲐᲜᲘ.

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ:

ᲡᲐᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐ ᲨᲔᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ: ᲡᲐᲜᲐᲒᲚᲔᲑᲐ ᲙᲠᲘᲖᲘᲡ ᲨᲣ. ᲡᲘᲜᲝᲓᲝᲜᲗᲐᲜ ᲐᲠᲡᲔᲑᲣᲚᲘ ᲣᲛᲗᲐᲡᲠᲘᲡ ᲡᲐᲛᲮᲐᲠᲘᲡ 7 ᲐᲒᲕᲘᲡᲢᲝᲡ ᲐᲛᲐ ᲬᲚᲘᲡ.—ᲡᲝᲒᲓᲚᲘ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ ᲡᲙᲝᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲐᲛᲘᲠᲩᲔᲣᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ.—ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲠᲣᲡᲘᲙᲠᲘᲢᲘᲙᲘ.—ᲒᲚᲔᲜᲘᲫᲔᲚᲘ ᲓᲠ.ᲘᲡ ᲑᲔᲯᲔᲜᲘᲡ ᲡᲘᲢᲧᲕᲘᲡ ᲣᲜᲘᲜᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲑᲐ.—ᲨᲣᲥᲘᲡ ᲙᲠᲘᲖᲘ, ᲛᲐᲛᲐᲯᲘᲪᲘ ᲓᲐ ᲓᲔᲓᲐᲯᲘᲪᲘ.—ᲡᲬᲐᲚᲐ ᲓᲐᲒᲐᲛᲝᲗᲘᲠᲘᲗ (ᲚᲔᲥᲪᲘᲐ).—ᲛᲔᲠᲔᲓᲘᲗ-ᲛᲝᲗᲘᲠᲘᲡ ᲬᲘᲠᲘᲗ 6 ᲡᲘᲥᲢᲘᲛᲑᲠᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲐᲨᲘ.—ᲨᲘᲢᲘᲐᲜᲘ ᲛᲘᲠᲔᲑᲘᲗ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲐᲡ ᲬᲛᲘᲜᲓᲐ ᲛᲐᲠᲗᲚᲛᲐᲠᲯᲕᲝᲡ ᲢᲐᲫᲠᲘᲡ ᲛᲘᲠᲔᲑᲘᲗ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲐᲨᲘ ᲬᲡᲚᲘᲡ ᲐᲒᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲒᲐᲜᲮᲘᲜᲯᲕᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐᲨᲘ.—ᲛᲔᲠᲔᲓᲘᲗ-ᲛᲝᲗᲘᲠᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲔᲙᲚᲔᲡᲘᲐᲡ ᲔᲠᲗᲘᲐᲜᲘ ᲙᲠᲘᲖᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲒᲐᲜᲮᲘᲜᲯᲕᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐᲨᲘ ᲬᲡᲚᲘᲡ ᲐᲒᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲒᲐᲜᲮᲘᲜᲯᲕᲔᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲣᲤᲚᲔᲑᲐᲨᲘ.

ᲠᲔᲓᲐᲥᲢᲝᲠᲘ-ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲔᲛᲚᲘ ᲓᲔᲓ. Დ. ᲓᲐᲛᲑᲐᲨᲘᲫᲔ. Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 14 сентяб. 1898 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Елісѣвъ.

Типог. редакціи журн. „Пастырь“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. бр. Хандановыхъ, на Нѣмецкой ул.